

Nr 134.

Av herr **Hansson** i Stockholm **m. fl.**, om uppförande å fjärde huvudtiteln av ett nytt anslag, benämnt »Penningbidrag och penningtillskott, förslagsanslag» *m. m.*

Årets statsverksproposition har beträffande fjärde och femte huvudtitlarna en i hög grad provisorisk karaktär. Statsrådet finner en revision av vårt försvarsväsen i dess helhet påkallad, men anser icke tidpunkten ännu vara inne för spörsmålets prövning i hela dess vidd. Redan nu kan man emellertid uttala, framhåller chefen för sjöförsvarsdepartementet, att betydande inskränkningar av försvarsväsendet äro oavvisliga och snarast möjligt böra vidtagas. De påkallas nämligen omedelbart av den omständigheten, att de nuvarande försvarsbördorna icke äro anpassade efter vårt folks bärkraft och den fredliga kulturens krav. Såväl de ekonomiska som personliga bördorna äro alltför betungande. Dessutom kräver den statsfinansiella situationen, att besparingar i största möjliga utsträckning verkställas i fråga om de militära utgifterna. Samma synpunkter utvecklas av chefen för lantförsvarsdepartementet.

I enlighet med dessa synpunkter har statsrådet vid statsverkspropositionens uppgörande strävat efter att starkt begränsa utgifterna för militära ändamål. Detta har skett dels genom avvisande i allmänhet av de militära myndigheternas krav på nya betydande anslag, dels genom nedläggning av förut utgående anslag. På detta sätt har det lyckats icke blott att förhindra ytterligare ökning av militärbudgeten utan jämväl att bringa dess slutsummor ned, så att de understiga motsvarande summor i 1919 års stat med 25,965,902 kr. Trots detta uppgå emellertid de å fjärde huvudtiteln äskade anslagen till 85,027,300 kr. och å femte huvudtiteln till 34,907,600 kr. eller tillsammans 119,934,900 kr. Härtill kommer vad som äskas för samma ändamål på 1919 års tilläggsstat, eller icke mindre än 62,496,300 kr., varvid dock bör uppmärksammas,

att av denna sistnämnda summa 49,600,000 kr. beräknats utgivas såsom krigstidstillägg och krigstidshjälp till vid armén och flottan anställd personal.

Trots de gjorda besparingarna synas oss de nu beräknade utgifterna för militära ändamål vara mycket för höga med hänsyn till folkets bärkraft och den fredliga kulturens behov och även med hänsyn till den statsfinansiella situationen. Vi inskränka oss till att i detta senare hänseende erinra därom, att för att finna medel till täckande av statsutgifterna det varit nödvändigt att räkna med ytterligare förhöjning av posttaxorna och med en extra spirituosaaccis. Redan av dessa skäl måste det tillses, huruvida icke ytterligare besparingar på de militära huvudtitlarna kunna göras. Sådana besparingar synas oss kunna vinnas genom uteslutande från nämnda huvudtitlar av vissa däri nu upptagna anslagsposter, såsom t. ex. statsbidraget till den frivilliga skytterörelsen, anslaget till fortsatta kaderövningar, anslaget till studie- och resestipendier m. fl. anslag samt genom nedprutningar å andra anslagsposter. Dock skulle näppeligen härigenom mera betydande ytterligare besparingar vinnas. För att kunna göra verkligt rationella besparingar måste en annan utgångspunkt finnas än den, som legat till grund för statsrådets beräkningar av anslagsbehovet. En sådan utgångspunkt erbjuder sig i fråga om värnpliktsövningarna. Om dessa övningar begränsas till ett minimum eller helt inställas, möjliggöres icke blottinbesparing å anslagen till de värnpliktiges avlöning och underhåll, utan därigenom vinnas också möjligheter till nya besparingar på kanske flertalet av de militära huvudtitlarnas övriga anslagsposter. Statsrådet gör självt antydningar i denna riktning. Sålunda framhålla cheferna för lant- och sjöförvarsdepartementen, att det är icke möjligt att för närvarande taga definitiv ståndpunkt till de anslag på 1920 års stat, som bero av frågan om värnpliktsövningarna under samma år. De utgå ifrån att övningstiden kommer att avsevärt förkortas, men ha ansett sig böra beräkna anslaget efter fulla antalet övningsdagar, dock med uteslutande av de under senare åren nödvändiga förstärkningsanslagen. Det oklara läget ifråga om övningstiden har gjort, att en del av de beräknade anslagsbeloppen, såsom också av cheferna för lant- och sjöförvarsdepartementen påpekas, äro tillsvidare provisoriska. Den definitiva regleringen av dessa anslag anses böra ankomma på senare beslut, vare sig under 1919 års riksdag eller å tilläggsstat vid 1920 års riksdag.

Den osäkerhet rörande beräkningen av statsutgifterna, som måste följa med ett uppskjutande till 1920 av den definitiva regleringen av vissa anslag, synes oss böra i möjligaste mån undvikas. Innevarande

års riksdag bör därför taga definitiv ståndpunkt till frågan om värnpliktsövningarna. Rörande dessa frågor, såväl angående de uppskjutna övningarna med 1918 års värnpliktige som angående övningar med årsklassen 1919, anmäla cheferna för lant- och sjöförsvarsdepartementen sin avsikt, att underställa dem den av Kungl. Maj:t tillsatta försvarskommissionens prövning och uttala, att propositioner i dessa spörsmål torde sedermera till riksdagen avlåtas. Därigenom skulle sålunda riksdagen sättas i tillfälle att taga definitiv ståndpunkt. Vi anse oss emellertid böra redan nu framföra vissa synpunkter i frågan, på det att dessa må kunna redan från början bliva beaktade vid prövningen av anslagen till militära ändamål.

Beträffande övningarna under innevarande år ha vi väckt en särskild motion och kunna sålunda här inskränka oss till att huvudsakligen syssla med övningarna under år 1920. Enligt vår mening böra under år 1920 — liksom vi yrkat i fråga om övningarna under innevarande år — inkallande av värnpliktiga vid armén strängt begränsas till det antal, som för vården av hästar och materiel är oundgängligen nödvändigt, såvitt man icke för detta ändamål kan på annat sätt förvärva nödig frivillig arbetskraft. För marinens vidkommande ställer sig saken något annorlunda. I propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1919 framhåller chefen för sjöförsvarsdepartementet, att det »torde komma att visa sig nödvändigt att under åtminstone en del av år 1919 utföra minsvepning över vissa kustområden, där, enligt vad känt är, minfält varit utlagda, varjämte det på vissa platser kan bliva nödvändigt att verkställa bottenvepning av minor. Särskilt har från fiskarebefolkningen å rikets västra kust framställts önskemål om utförande av ytterligare minsvepning därstädes». Herr statsrådet fortsätter: »Dessutom lär man böra utgå ifrån, att bevakning ännu någon tid måste av flottans fartyg utövas, exempelvis vid minfält, vilka ej kunnat upp- tagas, samt för efterspaning och oskadliggörande av drivande minor. — Vissa åtgärder i bevakningssyfte kunna ock bliva erforderliga med anledning av eventuellt förekommande operationer av främmande makter i Östersjön».

Huruvida dessa förhållanden komma att förefinnas även under 1920 och om sålunda en säkerhetstjänst av antytt slag till skydd för fredlig näring kan bliva nödvändig, kan givetvis icke nu med säkerhet bedömas. Man kan på sin höjd förmoda, att så icke skall bliva fallet. Det är vidare icke för enskilda motionärer möjligt att företaga någon undersökning om huruvida denna säkerhetstjänst kan bestridas med flottans fast anställda manskap eller om värnpliktige behöva i visst antal för

ändamålet inkallas. Att en begränsning av inkallelserna är möjlig har visat sig redan under innevarande år. Vi inskränka oss emellertid på ovan anförda grunder till att uttala, att inkallelserna av värnpliktige vid marinen böra strängt begränsas till det antal, som för vården av hästar och materiel samt för ovan angiven säkerhetstjänst är oundgängligen nödvändigt.

Genom en begränsning av värnpliktsinkallelserna på sätt, som här ifrågasatts, kunna anslagen till värnpliktiges avlöning och underhåll beräknas till väsentligt mindre belopp än som i statsverkspropositionen för ändamålet upptagits. Den korta tid, som står till buds för motioners avgivande, lämnar icke möjlighet för enskilda motionärer att göra några säkra beräkningar av anslagsbehovet. De summor som i vårt yrkande upptagits äro alltså mycket approximativa och vi förutsätta, att vederbörande utskott, om det i övrigt ansluter sig till våra synpunkter, skall föreslå den ändring i ifrågavarande anslagssummor, som efter en noggrannare beräkning kan befinnas lämplig. Vi utgå från samma förutsättning rörande de i riksstaten upptagna anslagsposter, som kunna röna inflytande av den ifrågasatta begränsningen av värnpliktsinkallelserna. Vi vilja blott ytterligare framhålla, att efter en sådan begränsning, som utesluter övningar i egentlig mening med de värnpliktige, det uppenbart icke är nödvändigt att till exempel fortsätta övningarna vid skolor och kurser i samma utsträckning som hittills eller att i samma omfång tillverka vapen och ammunition. Anslagen till dessa liksom till en rad övriga ändamål böra då kunna antingen helt indragas eller avsevärt nedsättas. Även om det kunde anses självklart finna vi oss dock böra uttala, att avlöning och underhåll till fast anställd personal under det provisorium, som sålunda skulle i avvaktan på en definitiv revision av försvarsväsendet uppstå, böra oavkortat utgå, utom i fall då sådan personal kan under denna tid vinna civil anställning i statens eller enskildas tjänst och önskar antaga sådan.

Av lika stor vikt som de ekonomiska besparingar, som kunna vinnas, är det avlyftande av personliga bördor, som den av oss förordade ordningen möjliggör. Av största betydelse är också att genom den ifrågasatta begränsningen av värnpliktsinkallelserna en del kraftiga armar frigöras för produktivt arbete. Cheferna för lant- och sjöförsvarsdepartementen framhålla, att det med hänsyn till den blivande allmänna revisionen av försvarsväsendet icke kan undgå att väcka betänkligheter att inkalla 1919 års värnpliktiga till övning enligt nu gällande plan, så mycket mera som behovet av arbetskraft till det produktiva arbetet måste förutses bliva synnerligen starkt under den närmaste

tiden, då med den blivande freden vårt näringsliv efter allt att döma står inför i hög grad krävande uppgifter. Dessa synpunkter synas oss vara ett ytterligare starkt motiv för bifall till den av oss förordade ordningen.

Vi förutse att mot oss skall komma att göras den invändningen, att vi med våra förslag föregripa frågan om huruvida vi i Sverige framdeles skola ha en värnpliktsarmé eller icke. Detta är icke förhållandet. Det är visserligen vår livliga övertygelse, för vars realiserande vi komma att sätta in all vår kraft, att det skall inom en nära framtid bliva möjligt att även i vårt land avskaffa den allmänna värnplikten och att den vapenövade styrka, som ett till ett blivande Nationernas förbund anslutet Sverige kan bliva ålagt att upprätthålla till gemensamt tryggande av den fredliga ordningen i världen, skall kunna inskränkas till en obetydlighet i jämförelse med vårt nuvarande militärväsende. Men vi ha icke ansett det möjligt att nu med utsikt till framgång kunna föreslå en lösning av detta stora spörsmål. Vi ha därför i den förut omnämnda motionen rörande årets värnpliktsövningar icke yrkat upphävande av värnpliktslagens nuvarande bestämmelser utan endast ett undantag från deras tillämpande.

Det skall måhända också invändas, att man genom värnpliktsövningarnas inställande, innan ännu den internationella situationen tillräckligt klarnat, berövar vårt land möjligheter att värna sin neutralitet och sitt oberoende eller i vart fall i betänkelig grad försvagar dessa möjligheter. Häremot kan påpekas, att även om de värnpliktige av årsklasserna 1918 och 1919 icke övas och om äldre årsklasser icke fullgöra de för dem återstående repetitions- och landsstormsövningar, som skulle äga rum under dessa två år, så är därigenom vårt land ingalunda berövat möjligheten att vid behov mobilisera ett avsevärt antal övat krigsfolk. Vi äro emellertid övertygade om att dessa möjligheter icke skola behöva anlitas. Vi dela den av chefen för lantförsvarsdepartementet uttalade uppfattningen, att freden efter allt att döma står för dörren. Även de, som se mindre ljust än vi på möjligheterna för upprättandet av en internationell rättsordning, ägnad att förebygga krigiska konflikter i framtiden, borde dock kunna vara ense med oss därom, att den allmänna krigströttheten över allt skall göra sig så starkt gällande, att redan på grund därav de närmaste åren skola bli fredens och det återuppbyggande arbetets.

Någon särskild anledning att antaga, att just vårt land, som lyckats under hela världskriget bevara sin neutralitet, helt plötsligt efter världskrigets avslutande skulle råka i ett läge som nödvändiggjorde ett

krigsberedskap i samma utsträckning som förut, föreligger enligt vårt förmenande icke.

Det synes oss därför som skulle alla, oavsett vilken syn de ha på framtida förhållanden, kunna medverka till att vårt folk i avbidan på den slutliga revision av vårt försvarsväsende, som ställts i utsikt så snart freden slutits, beredes tillfälle till välbehörlig vila och andhämtning efter de senaste årens forcerade militära rustningar.

Såsom ovan anförts är det icke möjligt, innan den grundläggande frågan om övningstiden blivit avgjord, att framställa yrkanden på alla punkter, där vi anse att besparingar kunna göras. Vi begränsa oss därför för närvarande till att hemställa, att riksdagen måtte besluta i avseende på *fjärde* huvudtiteln

dels att i riksstaten uppföra ett nytt anslag benämnt »Penningbidrag och penningtillskott, förslagsanslag», dels ock att under detta anslag anvisa ett belopp av 500,000 kronor,

samt i avseende på *femte* huvudtiteln

att anslaget till sjöbeväringens avlöning och beklädning m. m. måtte beräknas till 100,000 kronor samt anslaget till kustartilleribeväringens avlöning och beklädning m. m. till 50,000 kronor.

Stockholm den 21 januari 1919.

P. Albin Hansson.

A. J. Andersson.

Aug. Sävström.

K. A. Borg.

Verner Karlsson.

*A. H. Hansson,
Sölvesborg.*

Helge Bäcklund.

C. R. Jansson.

*C. J. Johansson,
i Uppmälby.*

Martin Andersson.

Oscar E. Sjölander.